

Висновки з проведеного дослідження. Отже, забезпечення раціонального вибору для конкретного підприємства комп'ютерної системи бухгалтерського обліку для автоматизації бухгалтерського обліку та ефективного його використання у процесі обробки облікових даних дає змогу забезпечити підприємству: оперативне введення; обробку та формування вихідного інформаційного масиву даних бухгалтерського обліку; забезпечення внутрішнього контролю інформації; зменшення ручної праці; підвищення якості та ефективності роботи бухгалтерів; вдосконалення процесу організації бухгалтерського обліку та формування фінансової звітності підприємства, що у сукупності сприяє удосконаленню системи менеджменту, підвищенню рентабельності та економічному зростанню підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гаркуша С.А. Теоретичні основи визначення ефекту від впровадження автоматизованих інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту / С.А. Гаркуша. URL: <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.2/81.pdf>
2. Деньга Світлана. Комп'ютеризація обліку на підприємствах різних масштабів та галузей / Світлана Деньга. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/974/1/Світлана%20Деньга1.doc>
3. Дикий А.П. Особливості вибору програмного забезпечення для комп'ютеризації бухгалтерського обліку великих підприємств / А.П. Дикий, Ю.Д. Довгаль // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. 2008. № 4 (46). С. 61–70.
4. Завгородний В.П. Автоматизація бухгалтерського учета, контролю, аналізу та аудиту: монографія / В.П. Завгородний. К.: А.С.К., 1998. 768 с.
5. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: навч. посіб. / С. В. Івахненко. К.: Знання-Прес, 2003. 349 с.
6. Івахненко С.В. Організація бухгалтерського обліку в умовах застосування комп'ютерних технологій: дис. канд. екон. наук: спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз і аудит» / С.В. Івахненко. Житомир, 1998. 225 с.
7. Травинська С.І. Облік і контроль поточних зобов'язань в умовах застосування комп'ютерних технологій / С.І. Травинська. URL: <http://www.lib.dp.ua/uploads/files/ст.Травинська%20С.,pdf>

УДК 657.421

Михайленко О.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту*

Національного університету харчових технологій

Скоморохова С.Ю.

*завідувач навчальної лабораторії кафедри обліку і аудиту
Національного університету харчових технологій*

Чернова А.О.

студентка

Національного університету харчових технологій

УПРАВЛІННЯ СТРУКТУРОЮ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЗА КРИТЕРІЄМ МІНІМІЗАЦІЇ ЙОГО ВАРТОСТІ

Проаналізовано варіанти побудови структури власного капіталу підприємства, недоліки та переваги методів оптимізації структури капіталу. Обґрунтовано доцільність управління структурою капіталу підприємства. Розроблено практичні рекомендації щодо визначення загальної потреби у фінансових ресурсах, необхідних для здійснення поточної діяльності підприємства. Проаналізовано інструментарій та методи оптимізації структури капіталу підприємства, на основі яких запропоновано підхід до пошуку оптимальності структури капіталу за методом мінімізації середньозваженої вартості капіталу.

Ключові слова: капітал, управління структурою капіталу, фінансовий леверидж, середньозважена вартість капіталу, залучений та власний капітал, керуючі процеси.

Михайленко О.В., Скоморохова С.Ю., Чернова А.О. УПРАВЛЕНИЕ СТРУКТУРОЙ КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КРИТЕРИЮ МИНИМИЗАЦИИ ЕГО СТОИМОСТИ

Проанализированы варианты построения структуры собственного капитала предприятия, недостатки и преимущества методов оптимизации структуры капитала. Обоснована целесообразность управления структурой капитала предприятия. Разработаны практические рекомендации по определению общей потребности в финансовых ресурсах, необходимых для осуществления текущей деятельности предприятия. Проанализированы инструментальный и методы оптимизации структуры капитала предприятия, на основе которых предложен подход к поиску оптимальности структуры капитала по методу минимизации средневзвешенной стоимости капитала.

Ключевые слова: капитал, управление структурой капитала, финансовый леверидж, средневзвешенная стоимость капитала, привлеченный и собственный капитал, управляющие процессы.

Mikhailenko O.V., Skomorokhova S.Yu., Chernova A.O. MANAGEMENT OF THE CAPITAL STRUCTURE OF THE ENTERPRISE ON THE CRITERION OF MINIMIZING VALUE

The author analyzes the options for constructing the structure of the company's own capital, the disadvantages and advantages of optimizing capital structure. The expediency of management of the capital structure of the enterprise is substantiated. Practical recommendations for determining the overall need for financial resources necessary for carrying out the current activity of the enterprise are developed. The tools and methods of optimizing the capital structure of the enterprise are analyzed, on the basis of which an approach to finding optimality of the structure of capital is proposed based on the method of minimizing the weighted average cost of capital.

Keywords: capital, capital structure management, financial leverage, weighted average cost of capital, attracted and equity capital, management processes.

Постановка проблеми. В умовах сучасної ринкової економіки важливим фактором функціонування підприємства, як провідної ланки мікроекономіки, та його успішної економіко-організаційної роботи є наявність капіталу. Диспропорція в структурі капіталу є однією з основних проблем діяльності будь-якого підприємства та призводить до зниження ефективності його діяльності та зниження значень фінансових показників. Капітал є важливою компонентою успіху будь-якого бізнесу, який орієнтований на довгострокове економічне зростання, є складним, багатоаспектним, і в силу цього недостатньо дослідженим економічним явищем. Крім того, наявність незлагодженої системи управління капіталом є однією з основних причин кризової ситуації більшості українських підприємств. Саме тому для підприємства розрахунок найкращого співвідношення між власним капіталом та залученим, формування інструментів визначення такої збалансованості, вчасне та результативне реагування на вплив зовнішніх факторів є досить важливим. Проблема формування ефективної системи управління структурою капіталу підприємства в умовах ринкової економіки є актуальною, адже її успішне вирішення прогнозує виникнення кризових ситуацій на підприємстві, максимізує його ринкову вартість та забезпечує підтримку платоспроможності та ліквідності.

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Першу спробу наукового аналізу капіталу зробив ще Аристотель, після нього класики політичної економії А. Сміт і Д. Рікардо, К. Маркс і Ф. Енгельс. Теоретичним дослідженням сутності та формування капіталу присвячено багато праць вітчизняних та зарубіжних науковців, серед яких варто відзначити таких вчених Є. Бріхмена, Е. Нікбахта, І.В. Бланк, О.С. Бородкін, Л.М. Гаєвська, І.Г. Лук'яненко, В.М. Подерьогін, О.О. Савлук, І.О. Школьник, П. Самуельсон, Н.Г. Слободян, Л.М. Чернелевський та ін. Механізм оптимізації співвідношення позикових та власних ресурсів підприємства визначили такі вчені-економісти як В.С. Андрієць, О.С. Богма, Г.І. Міокова, А.С. Павлова, Т.М. Поливана, М.Я. Рупняк, Г.А. Семенов. Увагу на забезпеченні найефективнішої пропорційності між дохідністю та фінансовою стійкістю акцентували В.О. Подольська та С.Г. Сагова.

Виділення невирішених раніше частин проблеми. Універсального підходу до визначення поняття «капітал» у літературних джерелах не існує, що пояснюється його складністю та динамічністю. У більшості досліджень даних науковців основний акцент робиться на джерела утворення капіталу та його управління. Однак поза увагою залишається така важлива проблематика, як диспропорція або незбалансованість структури капіталу та визначення впливу, який вони чинять на фінансові показники роботи підприємств всіх форм власності. Виникає багато специфічних моментів щодо процесів формування й використання капіталу підприємств, визначення загальної потреби у фінансових ресурсах підприємства. При цьому потребують глибшого дослідження та уточнення питання поєднання механізмів системи управління структурою капіталу підприємства, реалізація яких забезпечувала б у разі необхідності швидку перебудову або корегування структури капіталу.

Метою статті є поглиблення теоретико-методологічних підходів до розробки системи управління структурою капіталу підприємства, визначення методики її аналізу, дослідження проблематики диспропорції структури капіталу та визначення її

впливу на фінансово-економічні показники роботи підприємства.

Результати досліджень. Оптимізація структури капіталу є однією з найскладніших процедур при створенні підприємства, а також в управлінні капіталом, його формуванні та розподілі. Активи підприємства, що використовуються у його діяльності, фінансуються за рахунок власного та позикового капіталу, кожен з яких має власну вартість. Середня вартість власних та запозичених ресурсів значно впливає на показник рентабельності та рівень можливостей зростання компанії шляхом рефінансування їхніх прибутків. У фінансовому менеджменті проблема визначення вартості капіталу підприємства та аналізу її структури мають першочергове значення. Поняття вартості капіталу є одним з основних понять в теорії капіталу. Окрім визначення процентної ставки, яка повинна бути виплачена власникам фінансових ресурсів, вона також характеризує норму прибутку від вкладеної інвестиції, яка повинна бути надана компанії для досягнення зростання її ринкової вартості. Вартість капіталу є ключовим чинником при оренді або придбанні основних засобів, рефінансування облігацій. Зміна структури капіталу також відображається в ризикованості підприємства в цілому [1, с. 35]. Під вартістю капіталу розуміють рівень доходності, який інвестори очікують від альтернативних можливостей інвестування при постійній вартості ризику. Вартість капіталу виражається як процентна ставка на суму вкладеного капіталу, яка повинна бути сплачена інвестору протягом року за користування його капіталом. Впровадження інвестиційних проектів є важливою складовою успішного розвитку підприємств, що сприяє підвищенню їх рентабельності, максимальному задоволенню попиту споживачів, збільшенню обсягу послуг та підвищенню їх якості. Одним з пріоритетних етапів їх реалізації є проведення оцінки [2, с. 102].

Підприємство використовує позики, оскільки використання коефіцієнту зменшення податку за рахунок процентних ставок є корисним. На рівні порівняно невеликого кредиту, можливість банкрутства та фінансового виснаження невелика, а вигода від позикових коштів перевищує їхню вартість. На рівні дуже високих кредитів можливість фінансового виснаження стає хронічною, тривалою хворобою підприємства, тому економічний ефект фінансування від запозиченого капіталу може бути недостатнім для компенсації витрат на фінансове виснаження. Виходячи з цих міркувань, можна зробити висновок, що оптимальна структура капіталу є дець між цими двома чинниками.

Структура капіталу – це особлива логічна концепція, запроваджена в сучасному фінансовому аналізі, щоб вказати співвідношення джерел запозичень та власного фінансування, яке прийнято підприємством для реалізації своєї ринкової стратегії.

Розглянемо ключові фактори впливу формування структури капіталу:

- рівень оподаткування прибутку підприємств – із зростанням ставки податку на прибуток, зазвичай фінансовий результат зменшується, сума відповідної виплати, тоді як більш ефективно залучати запозичені кошти, ніж їх власні [3];

- етап життєвого циклу компанії та темпи його розвитку – для компаній, які перебувають на ранніх етапах свого життєвого циклу та мають конкурентоспроможні товари чи послуги, ефективно залучати більше капіталу за рахунок запозичених ресурсів. У цьому випадку, коли компанія знаходиться у ста-

дії зрілості, вона повинна керувати більшістю своїх власних коштів;

– рівень рентабельності діяльності – коли значення цього показника високе, відповідно, кредитоспроможність підприємства, його місце на ринку позичкового капіталу збільшується. Відповідно, є хороші можливості для збільшення капіталу запозичень. Проте підприємства не завжди користуються цією можливістю, оскільки за високого рівня прибутковості потреба в додатковому капіталі може бути забезпечена за рахунок більш високого рівня капіталізації прибутку. Власники вважають за краще вкласти свої прибутки у власне підприємство, що забезпечує високу рентабельність капіталу та одночасно зменшує частку залучених коштів [4];

– приналежність до певної галузі економіки – фірми з високим рівнем капіталу та значною часткою необоротних активів у загальній вартості майна, як правило, мають низький рівень кредитоспроможності і змушені використовувати власний капітал до максимуму;

– рівень концентрації власного капіталу – для того, щоб зберегти фінансовий контроль над керівництвом підприємства (контрольний пакет акцій або контрольний пакет акцій премії), власники підприємства не хочуть залучати додатковий капітал із зовнішніх джерел, навіть якщо для цього є достатньо сприятливі умови;

– відношення кредиторів до підприємства – компанія повинна завжди піклуватися про репутацію, оскільки негативний образ заважає кредиторам [5, с. 68];

– стан кон'юнктури на товарному ринку – якщо кон'юнктура на товарному ринку є стабільною, то відповідно підприємство може впевнено залучати більшу частку позичкового капіталу;

– стан кон'юнктури на фінансовому ринку – у випадку подорожчання кредитних ресурсів їх залучення тягне за собою значні фінансові витрати, тому підприємство намагається не залучати такі ресурси, або звести їх використання до мінімуму;

– фінансовий менталітет власників та фінансових менеджерів – якщо керівництво має на меті збільшити прибуток, то частка боргового капіталу відповідно збільшиться, а у випадку, коли головна потреба полягає у мінімізації ризиків, частка боргового капіталу зменшиться.

Отже, немає загального правила або моделі для забезпечення оптимальної структури капіталу підприємства. Під впливом різних факторів підприємство повинно знаходити раціональний розмір і структуру капіталу в залежності від виду діяльності, політики засновників та стану справ.

Крім того, необхідно розрізняти такі поняття, як «вартість бізнесу» та «вартість категорій». Вартість бізнесу – це вартість операційної компанії або вартість 100% корпоративних прав у підприємстві. Оцінка майна, майнового права – процес визначення їх вартості на дату оцінки у порядку, встановленому нормативно-правовими актами [6].

Виділяються наступні основні підходи до оцінки вартості компанії [6]:

1. Дохідний (на основі потенційного доходу підприємства) – вартість інвестицій обчислюється як теперішня вартість майбутніх пільг, дисконтованих за курсом доходу, що відображає ризикованість інвестицій. Недоліком цього методу є складність прогнозування майбутньої діяльності.

2. Вартісний (майновий) – вартість оціночного підприємства базується на оцінці тих активів та

зобов'язань, що були придбані підприємством протягом усього періоду його дії, за вирахуванням зобов'язань.

3. Ринковий підхід – передбачає розрахунок вартості підприємства на основі порівняння з іншими компаніями-аналогами.

Вартість капіталу – це ціна, яку компанія платить за його залучення з певного джерела. І з точки зору кредиторів та інвесторів, вартість капіталу – це норма прибутку, яку вони хочуть отримати за свій капітал, надаючи його для використання. Рівень вартості капіталу істотно відрізняється в окремих її елементах (компонентах). Для того, щоб вартість кожного елемента капіталу була порівняною, це виражається річною відсотковою ставкою. Частка кожного елемента капіталу нестабільна постійна і значно піддається коливанням часу під впливом різних чинників [6].

Метод оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації вартості. Даний метод ґрунтується на попередньому визначенні вартості власного та позичкового капіталів за різних умов їх формування та обслуговування; визначення питомої ваги даних складових у загальній сумі капіталу. Після цього відбувається здійснення багатоваріантних розрахунків середньозваженої вартості капіталу і, таким чином, пошуку найбільш реальної ринкової вартості підприємства.

Оцінка вартості капіталу проводиться як у розрізі його окремих елементів так і по підприємству загалом. Показником такого оцінювання є середньозважена вартість капіталу (weighted average of capital – WACC), вона характеризує рівень витрат підприємства виражених у відсотках на його залучення з усіх джерел.

Розраховується за формулою 1:

$$WACC = \frac{E}{V} Re + \frac{D}{V} Rd, \quad (1)$$

де E – сума власного капіталу; V – загальна сума капіталу підприємства, Re – норма прибутку на власний капітал; D – сума запозиченого капіталу; Rd – середня процентна ставка за кредитами банків.

Визначення вартості власного та запозиченого капіталу здійснюється за даними бухгалтерської звітності. Загальна сума капіталу підприємства визначається як сума власного та запозиченого капіталу. Середня процентна ставка за кредитами банків розраховується центральним банком окремо в кожній країні світу. Норма прибутку розраховується за наступною формулою: $RE = PT / E$, де PT – чистий прибуток.

Головна проблема, з якою зустрічаються фінансисты при застосуванні моделі WACC, полягає у визначенні ціни залучення власного капіталу, зокрема значення очікуваної ставки вартості власного капіталу. Це питання досі не знайшло свого повного вирішення ні в теорії, ні в практиці. Структура капіталу відіграє провідну роль у формуванні ринкової вартості підприємства.

Економічна додана вартість розглядається як показник діяльності та вартості фірми, яку компанія створює на певний період часу з позиції її власників. Вважається, що діяльність підприємства має позитивний результат для власників у випадку, якщо компанія змогла отримати більше, ніж рентабельність альтернативних інвестицій. Це пояснює той факт, що при обчисленні ВДВ від суми прибутку вираховується не тільки плата за користування заборгованим капіталом, але також і для власного

використання. Тобто, компанія повинна забезпечувати рівень рентабельності, який дозволяє не тільки отримувати прибуток від вкладеного капіталу, що перевищує вартість залучення капіталу, а й створювати додаткову цінність. Економічна додана вартість є показником щорічної рентабельності підприємства, що в першу чергу вказує на можливість створення компанії додаткової вартості [7].

Таким чином, суть розрахунку цього показника полягає в тому, що економічна додана вартість (EVA) являє собою прибуток компанії від звичайних видів діяльності, за вирахуванням податків, зменшених на суму комісійних за весь капітал, інвестований в підприємство. Економічний зміст цього показника – визначити, наскільки сума чистого прибутку перевищує вартість капіталу, залученого до її отримання.

Існує декілька способів розрахунку економічної доданої вартості:

$$EVA = NOPAT - WACC * IC,$$

де: NOPAT – чистий операційний прибуток після сплати податків;

WACC – середньозважена вартість капіталу;

IC – інвестований капітал.

Наступним є спосіб: $EVA = (r - WACC) * IC$ (2), де: r – прибуток на капітал підприємства [8].

Якщо показник EVA обраний підприємством в якості критерію оцінки ефективності своєї діяльності, то завдання полягає в тому, щоб підвищити його значення. Як наслідок, для підвищення ефективності діяльності підприємства можуть бути застосовані наступні заходи: – для збільшення прибутку при використанні існуючого об'єму капіталу потрібне освоєння нових видів продукції (робіт, послуг), освоєння нових ринків (нових сегментів ринку); – для збільшення об'єму капіталу, що використовується, при зберіганні прибутку на поточному рівні необхідна ліквідація збиткових або недостатньо прибуткових сфер діяльності; – для зменшення витрат на залучення капіталу потрібна зміна його структури [7].

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу та економічної доданої вартості було проведено на прикладі показників ТОВ «Маревен Фуд Україна», з використанням даної інтерпретації формули: $EVA = \text{Чистий операц. прибуток} - (\text{Актив} - \text{Пот. Зоб}) * \text{Середньозважену вартість капіталу}$ (табл. 1)

Розрахунок для показників 2016 року:

$$EVA = -167541 - (368966 - 126843) * 0,22 = -220808,06$$

$$EVAs = -167541 - (368966 - 126843) * 0,14 = -201438,22$$

Розрахунок для показників 2017 року:

$$EVA = -57070 - (455094 - 115276) * 0,22 = -131829,96$$

$$EVAs = -57070 - (455094 - 115276) * 0,14 = -104644,52$$

Дані розрахунки сформовані на основі фінансових показників підприємства. Витяг з Балансу та Звіту про фінансові результати представлений в таблиці 2.

Дослідження існуючої структури капіталу ТОВ «Маревен Фуд Україна» показало, що на підприємстві відсутнє раціональне поєднання власного та позикового капіталу, яке б могло допомогти мінімізувати середньозважену вартість та максимізувати коефіцієнт фінансової рентабельності. Проаналізувавши дані таблиць можна прийти до висновку, що вплив економічної доданої вартості є негативним, хоча й спостерігається тенденція до його підвищення та зменшення отриманих збитків. Це дає можливість робити позитивні прогнози, що підприємство в подальшому вийде з кризового стану.

Висновки з проведеного дослідження. У сучасних умовах функціонування підприємства фактор зовнішньоекономічного сектора займає особливе значення – як один від найважливіших передумов формування стратегічно перспективних фінансових систем управління. Процес формування оптимальної структури капіталу належить до основних умови для запобігання кризи ліквідності, тому що обсяг, вартість та структура капіталу значно впливають на показники фінансово-економічної діяльності підприємств. Проведене дослідження довело необхідність використання запозиченого капіталу, адже його вартість є нижчою в порівнянні з власним. Крім того, він має безліч позитивних рис, а саме:

- достатньо широкі можливості залучення;
- здатність забезпечувати зростання фінансового потенціалу підприємства;
- здатність генерувати збільшення рентабельності;
- Забезпечення економії підприємств на податкових платежах;
- можливість диверсифікації власного капіталу;
- можливість збереження контролю.

Можна зазначити, що управління структурою капіталу є невід'ємною частиною всієї політики управління підприємством, оскільки воно полягає у формуванні оптимальної структури капіталу, яка безпосередньо впливає на його діяльність та результативність використання фондів, визначає фінансову стійкість і платоспроможність. Структура капіталу впливає на рентабельність власного капіталу та

Таблиця 1

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу та економічної доданої вартості на ТОВ «Маревен Фуд Україна» за 2016-2017 роки (в тис. грн.)

Показник	2016 рік				2017 рік			
	Власний капітал	Залучений капітал		Всього	Власний капітал	Залучений капітал		Всього
		ДЗ	ПЗ			ДЗ	ПЗ	
Сукупний дохід, тис. грн.	-641580	883703	126843	368966	-698669	1038487	115276	455094
Структура капіталу	-1,74	2,40	0,34	1,00	-1,54	2,28	0,25	1,00
Ставка вартості капіталу	0,14	0,18	0,09	-	0,14	0,18	0,09	-
Середньозв. варт. капіталу (WACC)	-0,24	0,43	0,03	0,22	-0,21	0,41	0,02	0,22
Податковий мультиплікатор (1 - S)	-	0,82	0,82	-	-	0,82	0,82	-
Середньозв. варт. капіталу (WACCs)	0,24	0,35	0,03	0,14	0,22	0,34	0,02	0,14
EVA	-220808,06				-131829,96			
EVAs враховуючи вплив податкового мультиплікатора	-201438,22				-104644,52			

Таблиця 2

Витяг з фінансової звітності ТОВ «Маревен Фуд Україна»

Баланс ТОВ «Маревен Фуд Україна»					
Активи	Період		Пасиви	Період	
	2016	2017		2016	2017
Необоротні активи	159086	191979	Власний капітал	-641580	-698669
Оборотні активи	209632	261789	Довгострокові зобов'язання	883703	1038487
- запаси	67600	93874	Поточні зобов'язання	126843	115276
- дебіторська заборгованість	134213	141826	- поточна кредиторська заборгованість	61573	66151
- грошові кошти	7794	23705	- поточні забезпечення	2983	4516
- інші оборотні активи	25	2384	- інші поточні зобов'язання	62287	44609
Витрати майбутніх періодів	248	1326			
Баланс	368966	455094	Баланс	368966	455094

Звіт про фінансові результати ТОВ «Маревен Фуд Україна»		
Показник	Період	
	2016 р.	2017 р.
Чиста виручка	521911	738851
Собівартість реалізованої продукції	-363002	-490466
Валовий прибуток	158909	248385
Інші операційні доходи	69768	80960
Адміністративні витрати	-34285	-35498
Витрати на збут	-148701	-200852
Інші операційні витрати	-186551	-117696
Фінансовий результат від операційної діяльності	-140860	-24701
Фінансові доходи	727	336
Фінансові витрати	-32595	-38695
Інші витрати	0	-17
Прибуток до сплати податку	-172728	-63077
Податок на прибуток (18%)	5187	6007

Джерело: складено автором

активів, формує оптимальне співвідношення прибутковості й ризику у процесі розвитку підприємства. А тому кожен суб'єкт господарювання має формувати свою політику управління структурою капіталу так, щоб забезпечити максимізацію ринкової вартості підприємства при мінімізації ризиків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Зборовська Ю.О. Капітал підприємства: теоретичні аспекти визначення суті капіталу. Формування ринкових відносин в Україні. 2007. № 7. С. 35-38.
- Балацький О.Ф. Управління інвестиціями / О.Ф. Балацький, О.М. Теліженко, М.О. Соколов. 2-ге від., перероб. і доп. Суми, 2009. 232 с.
- Білоченко А. М. Фінансовий капітал в Україні: особливості формування та перспективи розвитку. Фінанси України. 2008. № 3. С. 94-100.
- Пойда-Носик Н.Н., Грабарчук С.С. Фінансові ресурси підприємства. Фінанси України. 2003. № 1. С. 96-103.
- Куц. Л.Л. Капітал підприємства: формування та використання. Опорний конспект лекцій. Тернопіль, ТНЕУ, 2012. 114с.
- Міокова Г.І. Вартість підприємства та її оцінка. URL: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_22%282%29_ekon/stat_20_1/25.pdf
- Короленко М.В., Добровольська Я.В. Економічна додана вартість в системі управління підприємством. URL: <http://www.rusnauka.com>.
- Мартін Джон Д., Петті Вільям Дж. VBM – управління, що базується на вартості. Корпоративна відповідь революції акціонерів / Пер. з англ.; За наук. ред. О.Б. Максимової, І.Ю. Шаропової. Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2006. 272 с.